

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 5. An attributa diuina distinguantur saltem ratione, vel inter se, vel
ab essentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Verus sensus harum propositionum, intellectus dicitur generat, voluntas non generat.

lata: quia non enunciantur de eodem, secundum idem, & eandem rationem spectato: sed sumpto diuersa ratione; propter æquiualentiam ad multa, & prout in re ipsa multis æquiualeat. Sensus enim verus harum propositionum, *Intellectus diuinus generat, & Voluntas diuina non generat; voluntas spirat, intellectus non spirat*, hic est: Eadem entitas simplex à parte rei, sed æquiualeat virtutibus intelligendi & volendi, distinctis in creaturis (iuxta sententiam plurimorum) generat Filium præcisè, quatenus æquiualeat virtuti creatæ intelligendi: & non generat quatenus præcisè æquiualeat facultati volendi. Eademque entitas spirat prout æquiualeat facultati volendi, & non spirat quatenus præcisè æquiualeat virtuti intelligendi: quod verissimum est, & expers contradictionis. Similique modo de intellectu creato, æquiualeat sensuum facultatibus, verè ac sine contradictione dici posset; intellectus quatenus præcisè est vis perceptiua soni, per æquiualentiam ad sensum auditus; non est vis perceptiua coloris & luminis, præcisè per æquiualentiam ad sensum visus; neque est vis perceptiua odorem præcisè per æquiualentiam ad sensum odoratus: & affirmare vnum de aliis, sub eadem præcisione, falsam reddit propositionem in sensu formali: quia sensus est, intellectum percipere colores, quatenus præcisè æquiualeat auditui: aut percipere sonos, quatenus præcisè æquiualeat odorati: quod est falsum: Nam licet eadem entitate æquiualeat utrique: tamen si tantum æquiuolleret visui, non perciperet sonos. Et hoc est, quod per huiusmodi præcisiones & propositiones significamus.

SECTIO V.

An attributa diuina distinguantur saltem ratione, vel inter se, vel ab essentia?

28 Sententia Nominal. Gregor. Major. Gab. i. Okam.

Partem negantem tinentur Nominales, Gregor. Arimin. in 1. dist. 8. qu. 2. art. 1. & 2. Major ibid. q. 1. Gab. dist. 2. q. 1. Okam ibid. qu. 2. & alij, quos nonnulli recentiores sequuntur: affirmantes non per intellectum quidem distinguuntur attributa diuina, vel inter se, vel ab essentia: sed esse solum diuersa nomina eandem rem, & sub eadem ratione intrinsecâ, significanda: licet interdum connotent diuersos effectus, vel diuersas perfectiones aut imperfectiones creaturarum, quibuscumque Deus ab intellectu nostro comparatur, & nomine comparatiuo, seu connotatiuo, diuersimodè significatur. Ex gr. dicitur misericordia, in ordine ad effectum parcendi & miserendi; iustitia, per ordinem ad effectum puniendi: dicitur sapientia, bonitas, & omnia potentia, per comparationem ad perfectiones creatas sapientiæ, bonitatis moralis, & potentia multiplicis creaturarum, cui Deus infinite supereminet: dicitur denique immortalis, immutabilis, infinitus, & immen-

sus, per negationem imperfectionis defectibilitatis, mutabilitatis, & limitationis, quæ est in creaturis. Et hanc sententiam plerique Nominalium extendunt ad proprietates relatiuas personarum diuinarum comparatas cum essentia, à qua ne ratione quidem distinguuntur.

Sed hæc doctrina videtur esse improbabilis & reiicienda: quia non modo D. Thom. & torréti Theologorum ac Philosophorum sine solido fundamento sese opponit: verum etiam Scripturæ, Conciliis, sanctis Patribus, & rationi repugnât. Primum enim, Scriptura sæpè loquitur de attributis diuinis, vt de multis: Ergo vt de distinctis ratione saltem, siquidem non distinguuntur in re, vt nos supra ostendimus, & fatentur Nominales. Consequentia patet: quia quæ multa sunt, distincta sunt: & vbicumque est multitudo, est distinctio. Antecedens verò probatur his & similibus Scripturæ locis. Rom. 1. v. 20. *Inuisibilia ipsius (Dei) à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas.* Et cap. 11. v. 33. *Altitudo diuinarum sapientiæ & scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Quis enim cognouit sensum Domini? Aut quis consiliarius eius fuit?* Et Pl. 110. v. 2. *Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius.* Et, vt alia innumera præteream, Christus ipse Iohn. 16. vers. 15. de attributis diuinis, sibi vt Verbo communicatis à Patre, tanquam de multis, adeoque saltem ratione distinctis, loquitur, cum sic ait, *Omnia quæ habet Pater mea sunt. Propterea dixi, quia de meo non accipiet.* (Spiritus sanctus) & *annuntiabit vobis.* Vbi sermonem de diuina essentia, eiusque attributis, patet primum ex ipso textu. Christus enim hæc loquitur ad probandum Spiritum S. à suo acceptum; nec repugnare quòd Spiritus sanctus à Patre procedat (vt paulò ante dixerat) & à Patre accipiat quicquid habet: & nihilominus à se quoque, vt Verbo, accipiat: quia, inquit, *Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi, quia de meo non accipiet.* Patet secundò ex communi expositione Patrum & Interpretum, de quibus vide Maldonat. & Cornelium in eundem locum. Patet tertio, & certissime, ex Concil. Florent. sess. vlt. in literis vniuersionis, vbi prædictam expositionem tradit atque confirmat his verbis: *Omnia quæ Patris sunt, ipse Pater vniuerso Filio suo dedit gignendo, prater esse Patrem.* Ex quibus, & similibus Scripturæ testimoniis liquet Spiritum sanctum, & Scriptores sacros, eius instinctu & dictamine scribentes, longè aliter sentire ac loqui quàm Nominales, qui tanto opere ab his loquendi modis abhorrent, aiuntque falsò & perversè concipi aut dici multa, ea quæ vnum sunt.

Secundò, Concilia non modo de diuinis attributis loquuntur in plurali vt de multis, adeoque saltem ratione distinctis: verum etiam dicunt in terminis, ea distinguuntur ratione, seu per conceptum: & de illis in many aliis, quæ sine aliqua distinctione, saltem in

29. Probatur ex Scripturæ, & Conciliis, diuina distinguuntur ratione.

Maldonat. Cornelia. Lapid. Florentina.

30. Idem probatur ex Conciliis.

VI. Synod.

tionis, non possunt esse vera. Ergo doctrina Nominalium repugnat doctrinæ, & modo loquendi Conciliorum: ideoque merito videtur esse rejicienda. Prima pars antecedentis probatur ex verbis Florentini Concilii Oecumenici, quæ paulò ante rescripsimus. Secunda probatur ex VI. Synodo generali act. 17. in epist. Sophronii, quæ approbatur. act. 13. ubi aperte dicitur distinctionem esse rationis inter essentiam diuinam & proprietates, his verbis: *Et in xpo quod Deus est, id ipsum existit vniuersumque: dum seorsim consideratur, ipsa intelligentiâ, quod non separabile, separante, ut Pater, Filius, & Spiritus sanctus aliud & aliud non dicantur.* Vbi notanda est primò particula reduplicatiua, *juxta quod Deus est*: designat enim aliquem sensum formalem, diuersum ab eo secundum quem sunt, & dicuntur esse tres personæ realiter distinctæ. Notanda secundò sunt verba illa, *ipsa intelligentiâ quod non separabile separante*, id est, ea distinguente per conceptum, seu conceptibus diuersis exprimente, quæ in re ipsa distingui & separari non possunt. Et clarius in Concilio Florent. sess. 18. §. *Diuina substantia.* Vbi Ioannes Theologus agens partes Ecclesiæ latinæ, sic ait: *Diuina substantia, & persona, re quidem sunt idem: secundum autem modum intellectiōis nostræ, differre videntur.* Vbi quod ait, *videntur*, non intelligit de ignatis & imprudentibus, quibus perpetam ita videatur; sed de doctis & sapientibus, quales erant Patres Concilij, quorum partes agebat. Quod tum per te patet, tum ex verbis que sequuntur immediatè manifestum est: pergit enim in hunc modum: *Nam persona ex substantia proprietatibusque consistit, que tum re ratione, ac sensu nostram intelligentiam, ut supra dictum est, differant: ipsa tamen substantia cum personis communicatiles sunt. Et ne quis respondeat Ioannem Theologum ex suo tantum sensu priuato, non ex merito Concilij ita locutum esse, & in eo errasse; Concilium Florent. eius doctrinam manifestè approbat sess. vii. in confess. fidei, missa à Leupis ad Græcos, & à Græcis recepta & approbata, ubi sic habet. *Ne substantiam, diuinam, re non autem sola ratione ab hypostasis & personis differre credere videamur: nec non ne quispiam credendo sanctum Spiritum ex solo Patre procedere, tres in partes unicam illam substantiam cluidi mens iconspiciat: (ita scilicet ut singulæ triam illarum partium singulis tribus personis tribuantur) ideoque Verbum, ex Filioque, necessarium in symbolis diximus esse.* Quibus verbis clarè significant Patres Ecclesiæ Latinæ se credere quidem distingui ratione substantiam diuinam à personis: ideoque velle videri id credere, seu non refugere hanc existimationem Græcorum, quòd id credant. Et non credere distingui in re, ideoque nolle videri id credere, sed refugere hanc suspiciōem de sua fide.*

31

Cōcil. 10.

P.

Tertia pars eiusdem antecedentis probatur ex Conc. Teletano VI. & XI. affirmante in ipsa huius professione, solum Filium assumptis-

se humanitatem in eo quod est proprium Filij, non quod est commune Trinitati, id est, in Filij proprietate, non in essentia quæ est communis. Quare velint nolint Nominales (nisi velint Conciliis illis contradicere) admitenda est distinctio aliqua, saltem rationis, inter naturam & proprietatem Filij: esseque in Filio aliquid commune, & aliquid proprium: in quorum vno fiat immediatè vno Verbi cum humanitate, in alio non fiat. Item in VI. Synodo generali act. 8. longè ante finem, asseritur Patrem, Filium, & Spiritum sanctum nihil in incarnatione habere commune, nisi benignissimam misericordiam & voluntatem. Quod est aperte dicere aliquid esse in Filio commune illi cum Patre & Spiritu S. secundum quod non incarnatur, id est, secundum quod non vnitur immediatè humanitati: & aliquid proprium, secundum quod incarnatur: ac proinde aliquam esse distinctionem inter essentiam communem tribus personis, quæ non incarnatur: & inter proprietatem Filij, quæ incarnatur. Est enim euidenter impossibile vnum & idem penitus re & ratione, incarnari & non incarnari: ac de eodem secundum idem penitus, & respectu eiusdem, affirmari verè dicitur contradictoriis: vnde duo affirmantur de Verbo respectu humanitatis. Est quoque euidenter falsum, quòd si essentia communis, & proprietates Filij differant tantum penes nomina, & non re vel ratione vll modo, possit quicquam verè affirmari de proprietate Filij, quod non verè affirmetur de essentia. Sicut supposito quòd gladius & ens differant tantum nomine; est euidenter impossibile quicquam verè prædicari de ense, quod non verè prædicetur de gladio.

Ex his sufficienter probatum manet totum antecedens; patetque Nominales aliter loqui & sentire, quam docent Concilia, quando affirmant proprietatem substantiæ, ne ratione quidem distingui ab essentia, sed nomine tenuis tantum differre. Errantque pariter cum dicunt nullam dari distinctionem rationis: quandoquidem, iuxta Concilia, debet admitti necessariò inter essentiam & proprietates relatiuas, supposito quòd non distinguantur in re, ut ex Conc. Lateran. & Rhem. contra Scotos ostendimus sect. 30. Posito autem quòd essentia & proprietates relatiuæ distinguantur ratione, corrumpunt omnia Nominalium argumenta, quibus contendunt attributa diuina absoluta non distingui, & falsæ esse conuincuntur, atque doctrinæ Conciliorum differantia: quæ nituntur his principiis quæ æq; impugnant distinctionem rationis inter essentiam & proprietates relatiuas, ut videbimus sect. sequenti.

Tertio, sancti Patres loquuntur non modò de essentia & proprietate relatiua, sed etiam de attributis diuinis absolutis, tanqu岸 de multis, asseruntque illa distingui ratione. Ergo sententia Nominalium repugnat sanctis Patribus. Antequam probetur testimoniis quæ sequuntur. S. Basl. lib. 5. contra Eunod. in initio, sic habet: *Quæque Patri et Deo, non ut Patri in sunt: & quæcumque Filio ut*

VI. S. no. 6.

32

Idem pro.

datur ex

Patribus.

Basl.

P.

SECTIO VI.

Impugnatur amplius opinio Nominalium; & confirmatur vera sententia.

Quartò denique, quòd opinio Nominalium repugnet etiam rationi, probatur, quia primò evidens est rem simplicissimam posse cognosci imperfectè, & quidem ita vt multa eius attributa æque ignorentur vt talia, ac si penitus non essent. Tali, verò modo cognosci, est cognosci per præcisionem & inadæquatè: Ergo, &c. Minor patet ex definitione cognitionis præcisiuæ, quæ est, cognoscere vnum non cognito alio, scilicet licet indistincto, atque ita hoc ab illo per mentem diuidere, & secerere cognitione. Maior verò probatur exemplis manifestis. Qui videt autem intelligit intuitiue albedinem præsentem, non videt eius inhærentiam, nec aliter eam intuetur, quàm si non inhæreret: vnde fit vt species consecrata non possit experientiã discerni à non consecratis. Qui solo naturali lumine Deum cognoscit ex creaturis, non cognoscit Trinitatem Personarum, quæ sine reuelatione cognosci nequit: neque etiam nouit Dei secreta consilia, & libera decreta, de quibus ait Paulus Rom. 11. *Quis enim cognouit sensum Domini?* &c. Item quòd cogitat de Deo vt iustus est, nõ cogitat de illo vt miseris cors est: sed perinde de illo cogitaret, quàm si re ipsa misericors non esset. Et cum Deus reuelauit hominibus se esse Trinum; & alia quædam rationem naturalem excedentia: profectò cognouerunt homines de Deo aliquid per talis reuelationem, quod antea non cognoscebant. Neque respondeas quæcumque rei identificantur, cognosci confusè, quando res cognoscitur quomodocunque. Vel enim sensus est quòd cognoscatur identice, id est, cognoscatur aliquid quod est idem cum illis: & hoc quidem verum est, sed non obest præcisioni, quia licet cognoscatur aliquid quod re ipsa est tale, non tamen cognoscitur vt tale. Vel sensus est quòd cognoscatur etiam vt tale, sed obscuriùs; quemadmodum idem cognoscitur per conceptum definitiõnis, & definitiõnis: & hoc apertè falsum est. Nam quicquid cognoscitur vt tale, & secundum se, etiam confusè, est obiectum cognoscentis: idem est enim cognosci, & obisci cognitionem. At quædam attributa quæ latent, nec sunt, nec esse possunt obiectum cognoscentis: V.g. inhærentia albedinis non est obiectum oculi, nec Trinitas personarum est obiectum naturale intellectus humani, Deum cognoscentis imperfectè sine reuelatione. Quare in tali modo cognoscendi non est tantum confusio, sed simplex ignoratio quorundam rationum vt talium, seu attributorum indistinctorum, quod est præcisè cognoscere, & abstrahere, per omissionem alicuius realiter indistincti ab eo quod cognoscitur.

Secundò, ad distinctionem rationis rationalitatis, & præcisionem mentalem tria requiruntur & sufficient, vt rectè notat Ruic, dilpa

E 2

Deo, non vt Filio insunt: ea etiã Spiritui insunt. Vbi nota primò, Basilium distinguere in Patre & Filio aliqua, quæ illis insunt vt Deo (quæ ait inesse quoque Spiritui sancto) & aliqua, quæ illis insunt vt Patri & Filio. Nota secundò, Basilium distinguere illa ipsa quæ insunt Deo vt Deo, id est, attributa absoluta & communia: cum ait in plurali, *Quæcumque*: ubi enim est pluralitas, est distinctio: Quia distinctio non potest esse nisi inter plura, id est, inter vnum & aliud. Idem enim non distinguitur à seipso. Simili modo loquitur Gregorius Nazianz. orat. 44. in sanctam Pentecosten, paulò post med. num. 14. *Omnia, inquit, quæcumque habet Pater, sunt Filij, præterquam quòd ingenuus non est. Omnia quæcumque Filius, Spiritus sancti sunt, si generationem exceperis.* Et orat. 13. quæ est secunda de Pace num. 24. ait Trinitatem esse vitas & vitam, lumina & lumen, bona & bonum, glorias & gloriam, veram ac veritatem ac spiritum veritatis, sancta & sanctitatem ipsam, Deum vnumquodque, si separatim consideretur, mente videlicet ea quæ separari nequeunt separantè.

Nazianz.

Athanas. dial. 1. inter. ad. & finem. Gregor. Nylien.

Athanas. Dialogo 1. de Trinitate contra Anomæon: *Hypostasis est incorruptibilitas, insubstantia, sanctificatio. Hac omnia vt in Patris, ita & in Filij hypostasis considerantur.* Gregor. Nylien. toto lib. de differentia essentia & hypostases, defendit hæc nomina differre significatione atque ratione. Et lib. 2. de Trin. ad Eustathium, generatim sic ait de nominibus attributorum essentia diuina: *Cum aliquis vniuscuiusque horum nominum, & ipsius nature, circa quam ea nomina intelliguntur, rationem reddat ac definitionem, non eandem reddat vtroque rationem.* Cyrill. Alexand. lib. 11. Thefauri cap. vnicò prope finem, de diuinis nominibus sic loquitur: *Hæc omnia non substantiam, sed aliquid eorum qua in substantia inspicuntur, significant.* Nota, aliquid eorum qua in substantia inspicuntur: Quibus verbis apertè pluralitatem aliquam significat attributorum in personarum. Hilar. lib. 2. de Trin. post med. ponderans illud Christi apud Ioan. cap. 16. vers. 17. *Omnia quæcumque habet Pater mea sunt*: Sic ait: *Deus in his ostendit intelligendum esse quæ sua sunt, in virtute, in æternitate, in pronuntia, in potestate. Non quòd hæc Deus ita habeat, tanquam aliquid extra se, credendum sit.* Sanctus denique Anselm. in Prologo cap. 18. sic Deum alloquitur: *Certe vita es, sapientia es, veritas es; locutus es, ait: in es, et omne vt in bonum es. Nulla sunt hæc. Non potest angustus intellectus Deus totum vno simul intuitu videre, vt omnibus delectetur. Quod verò ait immediatè antea, *Ita ipsa vitas nullo intellectu diuisibilis. Ergo vita, & sapientia, & reliqua, non sunt partes tui, sed omnia sunt vnum: hunc habet sensum: Quòd nullus intellectus, quantum nis subtilis & perspicax, possit in nature diuinæ unitate & simplicitate distinctionem ullam realem & intrinsecam apprehendere, ac vitam, sapientiam, & reliqua, non esse partes realiter. Eodemque sensu intelligendi sunt alij alij Partes, qui simili modo quantur.**

Cyrrill. Alexand.

Hilar.

al. tanquã aliquid extrinsecè. Anselm.

33
Primariis contra sententiam Nominalium.

Res possunt concipi inadæquatè.